

„RENDSZERTEMETÉSEK”

A NAGY IMRE-TEMETÉS

Június 16. – az MSZMP vezetőinek reményei ellenére – a *„rendszerváltás napja”* lett, nem a megbékélési folyamat része. Különleges pillanat volt: a kimúló rendszerrel való szakítás egy politikai demonstrációval összefonódó kegyeleti aktus, kollektív emlékezés révén következett be. A katarzishoz nem kellett újabb kataklizmát megélni. A tömeg jelenlétével demonstrált, és hitelesítette, hogy teljes *szakítást, de békés átalakítást* kíván. Magatartásával súlyt adott a rendszer megváltoztatása iránti óhájának, de *csakis ezáltal* vált a történet szereplőjévé: nem nyilvánította ki, hogy saját kezébe akarná venni az események irányítását.

Hat koporsó állt 1989. június 16-án a Hősök terén, a Múcsarnok fehér és fekete leplekkel borított homlokzata előtt. Öt közülük a Nagy-per mártírjai, Nagy Imre, Gimes Miklós, Losonczy Géza, Maléter Pál és Szilágyi József földi maradványait rejtette. A hatodik koporsó üres volt – mementójaként a forradalmat követő megtorlás valamennyi áldozatának.

Nagy Imre és mártírtársai újratemetése a rendszerváltás legfontosabb szimbóluma lett. A *békés átmenetről* szóló tárgyalások megkezdésének pillanatában ez az esemény adta a magyar társadalom tudtára, hogy a *Kádár-korszak visszavonhatatlanul lezárult*.

Sokan tartottak az indulatok elszabadulásához vezető atrocitásoktól, provokációtól, de az utcára vonuló emberek nem hitelesítették a kis radikális csoportok szándékait. Ekkoriban léptek színre azok a szerveződések, amelyek 1956 örökségének vállalásába nemcsak a célokat, hanem a *„forradalmi megoldást”* is belefoglalták, akik nem egyszerűen emlékezni akartak a forradalomra a rendszerrel való szakítás érdekében, hanem magát a forradalmi szellemet próbálták feléleszteni.³¹⁴ A kisszámú radikális csoport mozgása azonban legfeljebb a hatóságoknak okozott fejtörést, marginalizálódásuk valójában már ekkor nyilvánvalóvá vált.

Nyugatról sem kaptak ösztönzést azok, akik nemcsak szimbolikus értelemben szerették volna június 16-át a rendszerváltás napjává avatni, éppen ellenkezőleg. A nyugati politikusok befolyásukat a túlzott radikalizmus megfékezésére használ-

³¹⁴ Lásd ehhez GYÖRGY Péter elemzését a megemlékezés jellegéről szóló vitáról (2000, 188. skk.)